

Someșan a Butiucu proti Rumunsku, rozsudek ze dne 19. 11. 2013

Stěžovatel: Someșan a Butiucu

Žalovaný stát: Rumunsko

Číslo stížnosti: 45543/04

Datum: 19.11.2013

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: osoba veřejného zájmu, pozitivní závazky, právo na ochranu pověsti, respektování soukromého života, svoboda projevu/sdělovací prostředky, veřejný zájem

Český právní řád: Čl. 10 odst. 1 a 2, čl. 17 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod § 184 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Významnost: 3

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelé – pan Claudiu-Horațiu Someșan (dále také jen „stěžovatel“) a paní Gina-Ioana Butiucu (dále také jen „stěžovatelka“) – jsou rumunskými občany žijícími ve městě Oradea. Stěžovatel je povoláním novinář a v době podání stížnosti byl zaměstnán jako šéfredaktor v místních novinách s názvem Afaceri bihorene. Toho času byl také manželem stěžovatelky (§ 5 – 6).

Dne 29. května 2002 byl na titulní a několika dalších stranách místního rumunského deníku Bihoreanul zveřejněn článek s názvem „Sexuální skandál týkající se syna VIP“ (Scandal sexual cu fiu de VIP-uri). V článku byla zveřejněna informace týkající se mimomanželského poměru stěžovatele k paní D.M., která se rozhodla svůj vztah s prvním stěžovatelem ukončit. Avšak oběma stěžovateli byla přinucována k účasti na jimi zinscenované situaci, jejímž účelem bylo přistižení pana C.I., syna technického ředitele fotbalového klubu (údajný VIP), jeho manželkou při nevěře s již zmiňovanou D.M.. Na všech stranách inkriminovaného článku byly připojeny velké fotografie stěžovatelů, paní D.M. a ostatních osob, o nichž se článek zmiňoval. Rovněž obsahoval několik palcových titulků nelichotivě se vyjadřujících o osobách stěžovatelů, jakož i citace a poznámky paní M.D. o slabošství prvního stěžovatele a údajném domácím násilí, kterého se na něm měla dopouštět druhá stěžovatelka. Dále zde bylo uvedeno domnělé prohlášení prvního stěžovatele o nákladech ve výši jednoho milionu rumunských lei, které byl nucen vynaložit na léčbu pohlavní nemoci, způsobené jeho sexuálním kontaktem s paní D.M. a následně přenesené na jeho ženu (stěžovatelku). Mimo to se zde objevilo i obvinění, že stěžovatel v novinách Afaceri bihorene pokračoval v nekalých praktikách spočívajících v prezentaci své vlastní reklamy, z kterých byl již v minulosti nařčen (§ 8 – 12).

Stěžovatelé podali trestní oznámení proti paní D. M. a paní G.L. (autor článku). V jejich jednání spatřovali trestný čin urážky a pomluvy, neboť předmětný článek byl zveřejněn za účelem zničení

pověsti stěžovatele a v neposlední řadě zničení pověsti jeho novin. Žádali proto náhradu nemajetkové újmy ve výši 500 milionů rumunských lei. Soud prvního stupně zamítl jejich nárok s argumentací, že autorka článku neměla v úmyslu hanobit stěžovatele a zveřejnila jen to, co ověřila v rozhovoru se stěžovatelem a s paní D. M. Stěžovatelé se následně odvolali, soud druhého stupně však jejich nárok také zamítl a rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Soudce M.A.C. připojil samostatné nesouhlasné stanovisko k rozsudku odvolacího soudu s tím, že soud prvního stupně nesprávně zhodnotil důkazy a že účelem článku bylo ovlivnit pověst žadatelů, neboť článek neměl jakýkoliv pozitivní přínos pro společnost (odst. 13 - 15).

Po zveřejnění článku se stěžovatelé v blíže neuvedené době rozvedli.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K tvrzenému porušení článku 8. Úmluvy
2. Stěžovatelé tvrdili na základě čl. 6 odst. 1, čl. 8 a čl. 10 Úmluvy, že zveřejněním předmětného článku bylo porušeno jejich právo na ochranu pověsti, jehož ochrana nebyla zabezpečena ani vnitrostátními soudy. Soud připomněl, že má pravomoc právně kvalifikovat skutkové okolnosti případu (k tomu srov. věc *Timciuc proti Rumunsku*, č. 28999/03, rozsudek ze dne 12. října 2010, § 95 - 97), a proto stížnost posoudil toliko ve vztahu k článku 8 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

3. Tvrzení stěžovatelů

4. Stěžovatelé tvrdili, že shora uvedený článek zveřejněný v novinách *Bihoreanul* nepravdivě a hanlivě zveřejnil citlivé informace z jejich života, čímž zasáhl do jejich soukromé sféry a poškodil jejich pověst. Vnitrostátní soudy dle stěžovatelů zcela pominuly fakt, že stěžovatelé nejsou tzv. osobami veřejného zájmu.

5. Tvrzení rumunské vlády

6. Rumunská vláda prostřednictvím svého zástupce trvala na tom, že vnitrostátní soudy se s argumenty stěžovatelů i s dostupnými důkazy důkladně vypořádaly, načež před základním právem na respektování soukromého života stěžovatelů bylo upřednostněno základní právo na svobodu projevu, která byla v posuzovaném případě ve vzájemné kolizi.

7. Hodnocení Soudu

8. Soud předně zdůraznil, že stěžovatelé nebrojili proti konání státu, ba naopak proti tomu, že stát nekonal, kdy konat měl, tedy že měl aktivně chránit jejich základní právo na ochranu pověsti (pozitivní závazek státu). Ačkoliv hlavním účelem článku 8 Úmluvy je chránit jednotlivce před svévolnými zásahy ze strany orgánů veřejné moci, neomezuje se jeho působnost pouze na povinnost státu zdržet se takového zásahu. Mimo tuto negativní povinnost je totiž v článku obsažena také povinnost pozitivní, spojená s efektivním respektováním soukromého a rodinného života, kterou je například přijetí opatření k zajištění respektování soukromého a rodinného života, a to i v oblasti vztahů mezi jednotlivci. V této souvislosti Soud odkázal na věc *Odievre proti Francii*, č. 42326/98, rozsudek ze dne 13. února 2003, § 40, jakož i na věc *Dickson proti Spojenému Království*, č. 44362/04, rozsudek ze dne 4. prosince 2007, § 70.

9. Soud konstatoval, že na posuzovaný případ je nutno aplikovat pozitivní povinnosti státu vyplývající z článku 8 Úmluvy, jejichž cílem je zajistit efektivní respektování soukromého života žalobců, konkrétně tedy právo na ochranu pověsti. Připomněl, že problematiku vztahu soukromého života a odpovídající pozitivní závazek státu již definoval ve věci *Pfeifer proti*

Rakousku, č. 12556/03, rozsudek ze dne 15. listopadu 2007, § 35; ve věci Petrina proti Rumunsku, č. 78060/01, rozsudek ze dne 14. října, § 27 - 29 a 34 - 36, jakož i ve věci Timciuc proti Rumunsku, cit. výše).

10. Klíčovou otázkou v daném případě bylo, zda se vnitrostátnímu soudu podařilo vyřešit kolizi dvou základních práv - práva na respektování soukromého života garantovaného čl. 8 Úmluvy a práva na svobodu projevu garantovaného čl. 10 Úmluvy (k tomuto článku Soud odkázal na věc Von Hannover proti Německu, č. 59320/00, ze dne 24. června 2004, § 57 a věc Pfeifer proti Rakousku, cit. výše).
11. Soud poukázal na skutečnost, že při řešení kolize shora uvedených základních práv se má při posuzování vycházet z následujících kritérií:
12. a) Kritérium veřejného zájmu. Soud toto kritérium označuje za prvotní a chápe jím zejm. politické otázky, kriminalitu, sportovní a uměleckou oblast apod. Takový veřejný zájem však dle Soudu není bez hranic. Například finanční problémy známého zpěváka již nejsou předmětem veřejného zájmu (srov. věc Standard Verlags GmbH proti Rakousku, č. 21277/05, rozsudek ze dne 4. června 2009, § 52). Rovněž na zveřejnění údajů týkajících se zdraví nebo sexuálního života, majících čistě soukromý charakter, soud neshledává veřejný zájem, a je proto nutné i v tomto případě poskytnout náležitou ochranu dle čl. 8 Úmluvy (srov. věc Biriuk proti Litvě, č. 23373/03, rozsudek ze dne 25. listopadu 2008, § 39 - 42).
13. b) Kritérium osob veřejného zájmu. Toto kritérium navazuje na předchozí a je příznačné např. pro osoby politiků ve vztahu k jejich funkci. Předmětem tohoto zájmu je zpravidla vyvolání demokratické debaty. Tyto případy musí být dle Soudu striktně odlišovány od soukromého života jednotlivců, kteří takovými funkcemi nedisponují, a u kterých musí být vzhledem k jejich soukromému životu právo na svobodu slova vykládáno restriktivněji. K tomu Soud odkázal na věc Von Hannover proti Německu, cit. výše, dále na věc Standard Verlags GmbH proti Rakousku, cit. výše, § 47 a 53, jakož i na věc Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) proti Francii, č. 12268/03, rozsudek ze dne 23. července 2009, § 43).
14. Soud shledal, že v daném případě obsah novinového článku nevyhovuje kritériu veřejného zájmu, nýbrž zasahuje do intimní a zdravotní sféry stěžovatelů, které jsou z hlediska veřejného zájmu vyloučeny bez dalšího. Vnitrostátní soudy se s těmito aspekty vypořádaly pouze ve vztahu k argumentaci autora článku, nikoliv však na obecné úrovni a v objektivním kontextu případu, přičemž se nezabývaly ani otázkou, zda uveřejnění takového článku bylo učiněno ve veřejném zájmu.
15. K druhému kritériu Soud uvedl, že šéfredaktor místních soukromých novin a jeho manželka z titulu své funkce nejsou osobami veřejného zájmu ve smyslu ustálené judikatury ESLP. Vnitrostátním soudům vytkl, že opět samy nehodnotily tento fakt, pouze se spokojily s tvrzením autora článku, že stěžovatel osobou veřejného zájmu je. Co se týče osoby stěžovatelky, toto kritérium soudy dokonce nezjišťovaly vůbec. Poukázal přitom na nesouhlasné stanovisko soudce odvolacího soudu, že se jeví jako nepřijatelné považovat je za osoby veřejného zájmu a že nebylo prokázáno, i za předpokladu pravdivosti uveřejněných skutečností, že článek byl vydán ve veřejném zájmu.
16. Závěrem Soud připustil, že může vyvstat mírná pochybnost, zda předmětný článek vyvolal takový zásah do pověsti a cti stěžovatelů, která by byla narušením jejich psychologické integrity a jejich soukromého života ve smyslu judikatury Soudu - příkladmo věc A. proti Norsku, č. 28070/06, rozsudek ze dne ze dne 9. dubna 2009, § 64; věc Mikolajová proti Slovensku, č. 4479/03, rozsudek ze dne 18. ledna 2001, § 55; věc Roberts a Roberts proti Spojenému Království, č. 38681/08, rozsudek ze dne ze dne 5. července 2011, § 40 - 41. Nicméně se vnitrostátní soudy na základě výše zmíněného dostatečně nezabývaly kritérii v podobě veřejného zájmu a osob veřejného zájmu, a tak náležitě nevážily kolizi základního práva autora článku na svobodu slova a základního práva stěžovatelů na respektování soukromého života.

Proto Soud vyslovil porušení článku 8 Úmluvy.

5. K použití článku 41 Úmluvy

6. Soud neshledal kauzální nexus mezi porušením čl. 8 Úmluvy a morální újmou způsobenou stěžovatelům, proto tento nárok zamítl. Přiznal však stěžovatelům s ohledem na jejich bezmocnost chránit svou pověst, jež jim způsobila značné útrapy, náhradu nemajetkové újmy každému ve výši 4500 EUR.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

(...)

2. rozhodl, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy

(...)

(zpracoval JUDr. Antonín Draštík)